

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZLERİNİN ÇOK BOYUTLU OLARAK İNCELENMESİ

Mehmet ÖZENÇ*
Emine GÜL ÖZENÇ**

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) tez arşivinden elde edilen ve erişime açık olan 38 lisansüstü eğitim tezinden oluşmaktadır. Çalışmada pdf formatında bilgisayar ortamına kaydedilen tezler doküman incelemesi metoduyla değerlendirilmiş, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan tez analiz formu kullanılmıştır. Bu formda tezler yıllara, tezlerin türüne, tezi yapan kişilerin cinsiyetlerine, tezi yaptıran öğretim üyelerinin unvanlarına, tezin yapıldığı enstitüye ve yapıldığı anabilim dallarına, tezde kullanılan veri toplama araçlarına, araştırma modeline ve yöntemine, uygulama yapılan örneklem grubuna ve sayısına, yapıldığı illere göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular, yüzde ve frekans tablolarıyla gösterilerek yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Üstün yetenekli öğrenciler, lisansüstü eğitim, tez

THE MULTIDIMENSIONAL EXAMINATION OF MASTER-DOCTORIAL DISSERTATIONS MADE IN TURKEY ABOUT GIFTED AND TALENTED STUDENTS

ABSTRACT

In this study the multi-dimensional analyse of master and doctoral thesis made in Turkey about gifted and talented students was investigated. The sample of the study is the thesis obtained from Higher Education Council's (HEC) archives that is open to access from internet, which consists of 38 thesis. The Thesis in pdf format saved to the computer were evaluated the data

* Öğretmen, MEB, Maltepe Güzin Dinçkök İlkokulu, mozenc38@hotmail.com

** Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği A.B.D.
egmortas@hotmail.com

collection form prepared by the researchers is used as data collection tool. Thesis in this form were examined according to year, type of thesis, gender of persons who made the thesis, titles of faculty members who made the thesis, the institute and department where the thesis were made, data collection tools used in the thesis, the model and method of the research, the implementing and number of the sample group and provinces. The obtained findings of the research were shown in percentage and frequency tables, constructions and suggestions were made about.

Key words: Gifted and talented students, master and doctoral education, thesis

GİRİŞ

İnsanlar kişisel özellikleri bakımından birbirlerinden nasıl farklılık gösterirlerse zihinsel nitelikleri bakımından da aynı şekilde farklılık gösterirler. Diğer bir deyişle öğrenilebilen bilgi miktarı ve hız açısından bireyler arasında farklılıklar mevcuttur. Bu nedenle farklı olan bu bireyler için ilgi ve yetenekleri doğrultusunda özel bir eğitim yapılması anlayışı doğar. Bu anlayıştan yola çıkılarak insanlığın gelişmesinde önemli payı olan “Üstün Yetenekli Çocuklar” grubu eğitim içinde ayrı bir önem arz etmektedir. Üstün yeteneklilerin eğitim tarihi içerisindeki yerine bakıldığında; dünyada üstün beyin gücünü felsefe sistemi içerisinde ilk vurgulayan, eski Yunan düşünürlerinden Eflatun’dur. Eflatun’un bir “ Devlet Adamı Felsefesi ” vardır. Ülküsel Devlet adlı eserinde toplumdaki bireyleri bakıra, tunca, gümüşe ve altına benzetmiştir (Özsoy-Özyürek vd., 2001). Altına benzettiği bu grup toplumda, üstün yetenekli olanları temsil etmektedir. Eflatun’a göre; geleceğin filozoflarını oluşturan bu sınıf eğitim düzeyinin doruğuna kadar yükselmelidir ve onlara toplumun sağlayacağı en iyi eğitim verilmelidir.

Günümüz dünyasında İsrail, ABD, Çin, Rusya, Almanya, İngiltere, Japonya gibi ülkeler başta olmak üzere üstün yeteneklilerin eğitimi özel okul, vakıf ve üniversitelerde yapılmaktadır. Hatta ABD 1958’de çıkarılan özel bir yasa ile üstün zekâlıların eğitimi konusunda atılım sağlamıştır. Türklerde ise Eflatun’un devlet adamı yetiştirmek için önerdiği eğitim sistemini hayata geçiren Enderun Mektepleri ile ilk Osmanlılar olmuştur. Böylece sistemli olarak üstün yeteneklilerin eğitim kurumu dünyada ilk Osmanlıda gerçekleşmiştir (Uzun, 2004). Yıldırım Beyazıt döneminden 2. Murat dönemine kadar öncelikle şehzadelerin eğitim gördüğü Enderun Mekteplerini, Fatih Sultan Mehmet geliştirip yeniden örgütlemiştir. Enderun’a alınan üstün yetenekli çocuklar, halktan soyutlanarak terfi sistemini esas alan bir eğitime tabi tutularak eğitimlerini öncelikle taşrada yaparlardı (Arı, 2004). Cumhuriyet döneminde yaparak yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirmek için ülke kalkınmasını köylerden başlatmak üzere, diğer öğrencilere göre yetenekli oldukları tespit edilen öğrencilerin yetiştirilmeleri için

3803 sayılı kanun ile Köy Enstitüleri açılmıştır. Üstün yeteneklilerle ilgili olarak daha sonra 1964 yılında açılan Fen Lisesi uygulamaları vardır. Bunlara ek olarak Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanat Liseleri ve 1960' lı yıllarda üst özel sınıf uygulamaları da sayılabilir. Tüm bunların dışında günümüzde; bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM), Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş özel Lisesi (TEVİTÖL), Beyazıt İlköğretim Okulu gibi eğitim kurumları da üstün yetenekli öğrencilere hizmet eden kurumlar arasındadır. Ayrıca üniversite bazında, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Türkiye'de ilk kez 2002'de "Üstün Zekâlıların Eğitimi ABD"ni kurmuştur (Uzun, 2004). Bu tarihi bilgilerden sonra kavramın anlamı üzerinde durmak faydalı olacaktır.

İncelenen literatür içerisinde, konunun çok yönlü ve karmaşık olması "üstün yetenekli-üstün zekâlı" kavramlarının tanımını da zorlaştırmaktadır. Günümüzde sadece yüksek zekâ bölümü gibi tek ölçüte dayalı tanımlar yerini, çoklu ölçüte dayalı olanlara bırakmıştır. Zekâ bölümü; bireyin testlerle ölçülüp bulunan zekâ yaşının takvim yaşına bölünüp 100 ile çarpımıyla elde edilen değerdir. Eski tanımlara göre; zekâ bölümleri 110-130 arasında olanlar üstün zekâlı olarak tanımlanırdı. Zekâ bölümleri 130-200 ya da daha fazla olanlar da dahi çocuklar olarak görülürdü. Bu da toplumun %2 lik olan çok az bir bölümünü oluşturur (Özsoy-Özyürek vd., 2001).

1972'de ABD'de Marland raporu tanımına göre (Clark, 1997; Davaslıgil, 1990; Akt. Uzun, 2004) üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklar; seçkin yeteneklerinden dolayı, yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli oldukları bu alanda, profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş olan çocuklardır. Bunlar kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için farklılaştırılmış eğitim programı ve hizmetlerine gereksinim duyan çocuklardır. 1988 yılında da Amerikan Kongresi üstün yetenekli öğrencileri, Müfredat Kurul Raporu İnceleme ve Değerlendirme'de (CCEA) "Entelektüellik, yaratıcılık, artistik ve liderlik konusunda yüksek performans kapasitesi sergileyen ve bu yeteneklerinin gelişimi için sadece okulun sağladığı imkânlarla yetinmeyerek kendini geliştiren öğrencilerdir." şeklinde tanımlamıştır (CCEA, 2006). Bunun dışında farklı araştırmacılar farklı tanımlar yapmışlardır. Örneğin, McAlpine (1996) üstün yetenekli öğrencilerin tanımı ile ilgili olarak; zekâ yüzdeliği konusunda tutucu-liberal olunması; zekâ alanları konusunda tek-çok boyutlu ve üstünlüğün potansiyel-performansa mı dayalı olması gerektiği belirlenerek bir sınıflamanın oluşturulması ve ona göre bir tanımın yapılması gerektiğini dile getirmektedir. Bunlara ilave olarak Freeman (2000) da üstün kelimesinin dini bir içeriğinin olduğunu, kişiye yaratılıştan gelen ayrı bir üstünlük verildiğini söylemektedir. Üstün yetenekli kavramı, "National Society for Gifted and Talented" (NSGT) adlı üstün yetenekli öğrenciler için kurulmuş uluslararası bir sitede ise "Yaş, deneyim ve çevre açısından diğerleriyle kıyaslandığında oldukça yüksek düzeyde başarı performansı gösteren çocuk ve gençler" için kullanılan bir kelime olarak geç-

mektedir (NSGT, 2012). Benzer şekilde üstün yetenekli olarak adlandırılan bu çocuklar; belirli alanlardan biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde diğerlerine göre, oldukça yüksek başarı gösteren gizil güç ya da yeteneğe sahiptir. Bu yetenek alanları Sterberg Triarchic Modeli'ne göre (1985; Akt. Heward, 2003) şöyle sıralanmıştır:

1- Pratik zekâ: Dünyaya uyum sağlama ve dünyada geçinmeyi sağlar. Çoğumuzun sağduyu olarak nitelendirdiği yetenektir.

2- Yaratıcılık kabiliyeti: Bu da roman yazma, bir şeyler oluşturma kabiliyetidir.

3- Yöneticilik/liderlik kabiliyeti: (Metacognitive) Biliş üstü düşünme becerilerini kapsar.

Görüldüğü gibi üstün yeteneklilerle ilgili tanımlarda gelişmeler olmasına karşın son olarak benimsenmiş yalnız bir tanım da mevcut değildir. Ancak eğitimcilerin ortak bulunduğu noktanın; bu özellikteki öğrencilerin birtakım alanlarda diğerlerine göre bariz bir şekilde üstünlüğünün olması, ortalamadan farklı olması olduğu düşünülebilir.

Konu ile ilgili yapılan Öğretme (2004), "Farklılaştırılmış Fizik Derslerinin Dokuzuncu Sınıf Öğrenciler Üzerine Etkisi" adlı araştırmasında fizik derslerini içerik, süreç, sonuç açısından incelemiştir. Araştırmacı sınıflarda, 11 haftalık bir gözlem ve uygulama yapmıştır. Sonuçta; bu farklılaştırılmış derslerde öğrencilerin dersleri, öğretilme tarzlarını rahat bir öğrenme ortamı olarak sevdikleri ve bunların da başarıda etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Güzel (2004) çalışmasında; öğrencilerin motivasyon, yaratıcılık, liderlik, sayısal-sözel yetenek ve insanlarla ilişkiler olmak üzere beş alandaki duyarlılıklarıyla bazı değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucundaki bulgular, bu değişkenleri yüksek olan öğrencilerin ölçek puanlarının da yüksek çıktığı yönündedir.. Davaslıgil de (2004), çalışmasında matematikte üstün yetenekli olmanın cinsiyetle bağlantısının olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kulaksızoğlu-Otrar (2004) araştırmalarında, üstün yetenekli olan ve üstün yetenekli olmayan öğrencilerin olgunluk düzeyini karşılaştırmışlardır. Örneklem 111 öğrenciden oluşup bunların 52'si genel liseden, 59'u ise fen lisesindedir. Sonuçta mesleki olgunluk düzeyi, cinsiyet değişkenine göre erkeklerin lehine, öğrenim görülen okul türü değişkenine göre de Fen Liselerinin lehine olmuştur. Atabay (2000) çalışmasında üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerin, çocukluk dönemlerine ilişkin olarak algıladıkları anne-baba tutumları ile ortama uyum düzeyleri arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Sonuçta, üstün yetenekli ergenlerin ahlaki değerler sisteminin yaşlılarından daha karmaşık ve gelişmiş olduğu, uyumlarını korudukları ancak annenin verdiği fiziki ceza karşısında kuralların dışına çıkarak uyumlarını korumadıkları, ebeveynler tarafından başarı için baskı ve ayrıcalıktan yoksun bırakma davranışının sosyal uyumlarına yansıdığı bulunmuştur. Şahin (2004), üstün yetenekli gençlerin kişilik yapılarını psikanalitik bakış açısıyla değerlendirmiş ve bu gençlerin

gereksinimi olan psikolojik danışmanlık tarzının nasıl olduğunu vaka örnekleriyle araştırmıştır. Sonuçta, bahsedilen iki vakada da üstün yetenekli iki gencin psikik gelişimleri ile yeteneklerinin birbirini destekler hale gelmesi psikolojik danışmanlarının çalışmalarıyla sağlanmıştır. Çalışmada öğrenciler için sağlanan imkânlar yeteneklerinin de getirdiği hızla iç görüler haline dönüşmüş ve bu gençlerin gelişimleri daha az sorunlu olarak devam etmiştir.

Görüldüğü gibi üstün yeteneklilerle ilgili araştırmalar yapılmış olsa bunları toparlayıcı genel bir çalışma yapılmamıştır. Özellikle Türkiye’de yapılan bu çalışmaların da yeterli olmadığı açıktır. Tez taraması sonucunda elde edilen verilere bakıldığında, yapılan lisansüstü eğitim araştırmalarının sayısının azlığı da bunu doğrulamaktadır. Bununla birlikte Türkiye’de doküman incelemesi yoluyla çeşitli alanlarda tez inceleme araştırmalarının yapılmış olduğu ancak üstün yeteneklilerle ilgili lisansüstü eğitim tezlerini toparlayacak bir analiz araştırmasına rastlanmadığı görülmüştür. Bu eksiklikten hareketle bu araştırmaya ihtiyaç duyulacağı düşüncesi doğmuştur. Dolayısıyla araştırma, bu yönü ile hem literatüre zenginlik katacak hem de bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ışık tutacaktır. Yapılan bu araştırmanın amacı, Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili okuyucuya açık olan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili olarak yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin;

1. Çalışılan konuları nelerdir?
2. Yapılan yıllara göre dağılımı nedir?
3. Türlerine göre dağılımı nedir?
4. Tezi yapan kişilerin cinsiyetlerine göre dağılımı nedir?
5. Tezi yaptıran öğretim üyelerinin akademik unvanlarına göre dağılımı nedir?
6. Yapıldığı enstitüye göre dağılımı nedir?
7. Yapıldığı anabilim dallarına göre dağılımı nedir?
8. Kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı nedir?
9. Yapılan araştırma modeline göre dağılımı nedir?
10. Yapılan araştırma yöntemine göre dağılımı nedir?
11. Uygulama yapılan örneklem grubuna göre dağılımı nedir?
12. Uygulama yapılan örneklem grubunun sayısına göre dağılımı nedir?
13. Yapılan illere göre dağılımı nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli: “Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesini” amaçlayan bu çalışmada kullanılan araştırma modeli doküman incelemesidir. Şimşek ve Yıldırım’a göre (2011); doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu

ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Rummel (1968), Best vd. (1959) de mevcut kayıt ve ya da belgelerin veri kaynağı olarak kullanmasını doküman metodu olarak tanımlamışlardır (Best, 1959; Rummel, 1968; Akt. Karasar, 2005). Doküman incelemesinin genel tarama ve içerik çözümlemesi şeklinde iki ayrı amaçlı türü vardır. İçerik çözümlemesi belli bir kitap veya belgenin belli bir takım özelliklerinin sayısallaştırılarak belirlenmesi amacıyla yapılır (Karasar, 2005). Yapılan bu araştırmanın amacı da içerik çözümlemesi türüne uymaktadır.

Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini, Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılmış olan 63 adet lisansüstü eğitim tezi oluşturmaktadır. Tezlerin okuyucuya açık olmamasındaki sınırlılıktan ötürü tezlerin hepsine ulaşamamıştır. Bu nedenle araştırmanın örneklemini, 1995 yılından 2012 yılına kadar üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılmış olan ve erişime açık olan 38 lisansüstü eğitim tezi oluşturmaktadır. İncelemeye 1995 yılından başlanmasının nedeni erişime açık olan ilk lisansüstü eğitim tezinin 1995 yılında hazırlanmış olmasından dolayıdır.

Veri Toplama Araçları: Bu çalışmada lisansüstü eğitim tezleri, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve sekiz uzman görüşünün alındığı 12 maddelik tez analiz formu ile değerlendirilmiştir. Bu formdaki maddeler tezlerin; yapıldığı yıllara, türüne, yapan kişilerin cinsiyetlerine, tez danışmanı öğretim üyelerinin unvanlarına, yapıldığı enstitüye, yapıldığı anabilim dallarına, kullanılan veri toplama araçlarına, yapılan araştırma modeline, araştırma yöntemine, uygulama yapılan örneklem grubuna ve örneklem grubunun sayısına ve yapıldığı illere göre dağılımının ne olduğu ortaya koymaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Bu çalışmada elde edilen veriler 2012 yılı Eylül ayında, Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) web sayfasında (<http://www.yok.gov.tr>) yer alan tez arşivi linkinden yararlanılarak toplanmıştır. Bunun için YÖK’ün resmi internet sitesinde bulunan ulusal tez merkezi sayfasındaki “Basit Tarama” seçeneği seçilmiş ve anahtar kelime olarak “üstün yetenekli” izin durumu “izinli” olarak yazılmıştır. Bu doğrultuda çıkan 38 adet lisansüstü eğitim tezi pdf formatında bilgisayar ortamına kaydedilmiştir. Araştırmada, Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan tezlerden doküman inceleme yöntemi ile elde edilen verilerin çeşitli özellikleri yüzde ve frekans hesaplamaları yapılarak özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular, araştırma soruları çerçevesinde tablolaştırılarak sunulmuş ve yorumlanmıştır:

Tablo 1 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Çalışılan Konuları

Üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde çalışılan konular

Çeşitli alanlarda üstün yetenekli olan öğrencilerin belirlenmesi
Üstün yetenekli öğrencilerin çeşitli psikolojik durumlarının incelenmesi
Üstün yetenekli öğrencilerin için eğitim ve öğretim durumlarının incelenmesi
Üstün yetenekli öğrencilerin matematik programına yönelik ihtiyaç analizleri
Üstün yetenekli öğrencilerin bilgisayar ve çevreye yönelik tutumları
Üstün yetenekli öğrenciler ve bilişsel değerlendirme
Üstün yetenekli öğrencilerde yabancı dil öğretimi
Üstün yetenekli öğrencilerin gelişim özellikleri
Üstün yetenekli öğrencilerin kavram görüşleri-gelişimi
Üstün yetenekli öğrencilerde aile ortamı ve çevrenin yeri
Çeşitli modellere dayalı öğretimin üstün yetenekli öğrencilerde uygulanması
Üstün yetenekli öğrencilerle ilgili tarihi süreç
Üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren kurumların değerlendirilmesi

Tablo 1 de görüldüğü üzere üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezleri 13 genel başlıkta toplanmıştır.

Tablo 2: Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Frekans	Yüzde
1995	1	2,6
2002	2	5,3
2006	4	10,5
2007	10	26,3
2008	2	5,3
2009	3	7,9
2010	10	26,3
2011	6	15,8
Toplam	38	100,0

Tablo 2'ye göre Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinden (izinli) ilki 1995 yılında yapılmıştır.

Tabloda konu ile ilgili tezler 2007 ve 2010 yılları %26.3'lük bir oranla (10'ar tez) en çok tez yapılan yıllar olarak dikkat çekmektedir. Bu yıllarda yapılan tezler yüzdeler oran bakımından çalışmanın, %52,6'lık (26.3x2) bölümünü oluşturarak yarısından biraz fazlasını temsil etmektedir.

Tablo 3 : Türkiye'de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Türlerine Göre Dağılımı

Tez türü	Frekans	Yüzde
Yüksek lisans	33	86,8
Doktora	5	13,2
Toplam	38	100,0

Tablo 3'e göre Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinden %86.8'i (33) yüksek lisans, %13.2'si (5 tanesi) doktora düzeyindedir.

Buna göre yüksek lisans düzeyinde olanlar çoğunluğu oluştururken derinlemesine araştırma yapan ve alana en fazla katkıyı getirecek doktora düzeyinde olanların %13,2'lik az bir oranı oluşturması dikkat çekicidir. Bu bulgular, Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili olarak doktora düzeyinde oldukça sınırlı sayıda çalışma gerçekleştirildiğini çok açık olarak göstermektedir.

Tablo 4 : Türkiye'de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Tezi Yapanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	26	68,4
Erkek	12	31,6
Toplam	38	100,0

Tablo 4'e göre Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinden %68,4'ünü (26) kadınlar, %31,6'sını da (12) erkekler yapmıştır.

Buna göre çalışmaların çoğunu %68,4'lük oranla kadınlar yapmıştır.

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ....

Tablo 5 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Tezi Yaptıran Danışmanın Unvanına Göre Dağılımı

Danışman unvanı	Frekans	Yüzde
Prof. Dr.	14	36,8
Doç. Dr.	7	18,4
Yrd. Doç. Dr.	14	36,8
Öğr. Gör. Dr.	3	7,9
Toplam	38	100,0

Tablo 5’e göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezlerini yaptıran danışmanların unvanları incelendiğinde profesör ve yardımcı doçent olanlar toplam %73,6 (14x2=28) oluştururken bunları sıra ile doçent unvanlı olanlar %18,4 (7 kişi), öğretim görevlisi doktor olanlar da %7,9’unu (3 kişi) oluşturmaktadır.

Tablo 6 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Enstitüye Göre Dağılımı

Tezlerin yapıldığı enstitü	Frekans	Yüzde
Sosyal bilimler enstitüsü	18	47,4
Eğitim bilimleri enstitüsü	10	26,3
Fen bilimleri enstitüsü	6	15,8
Sağlık bilimleri enstitüsü	4	10,5
Toplam	38	100,0

Tablo 6’ya göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinden %47.4’ü (18) ile sosyal bilimler enstitüsünde, %10.5’ (4) sağlık bilimleri enstitüsünde yapılmıştır. Tabloya göre sosyal bilimler enstitüsünde yapılan tezler %47.4 ile neredeyse çalışmaların yarısını oluşturmaktadır.

Tablo 7 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapıldığı Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Tezlerin yapıldığı anabilim dalları	Frekans	Yüzde
İlköğretim	9	23,7
Güzel sanatlar	2	5,3
Çocuk gelişimi ve eğitimi	4	10,5
Eğitim bilimleri	10	26,3
Özel eğitim bölümü	3	7,9
Eğitim programları ve öğretimi	2	5,3
Diğer	8	21,1
Toplam	38	100,0

Tablo 7’ye göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinden %26.3’ü (10) eğitim bilimleri, %23.7’si (9) ilköğretim, %21.1’i (8) diğer dallarda yapılan tezlerden oluşmaktadır. Tablo’ya göre güzel sanatlar ve eğitim programları ve öğretimi anabilim dallarında yapılan tezler %5,3 (2’şer) ile üstün yeteneklilerle ilgili en az tez yapılan anabilim dallarını oluşturmaktadır.

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ....

Tablo 8 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Kullanılan veri toplama araçları	Frekans	Yüzde
Görüşme	1	2,6
Anket	6	15,8
Ölçek	5	13,2
Gözlem, Test	3	7,9
Gözlem, test, ölçek	1	2,6
Anket, gözlem, görüşme	2	5,3
Anket, bilgi formu	2	5,3
Ölçek-Ölçekler, test/bilgi formu	7	18,4
Anket, ölçek, test	2	5,3
Ölçek, görüşme	1	2,6
Test, değerlendirme formu, etkinlik	1	2,6
Gözlem, ölçek	2	5,3
Doküman	4	10,5
Görüşme, test	1	2,6
Toplam	38	100,0

Tablo 8’e göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinde en fazla kullanılan veri toplama aracı %18.4 (7) ile ölçek-ölçekler, test/bilgi formu iken bunu %15.8 (6) ile anket takip etmektedir. En az veri toplama aracını da toplamda %13 ile (2.6x5) görüşme; gözlem, test, ölçek; ölçek, görüşme; test, değerlendirme formu, etkinlik; görüşme, test oluşturmaktadır. Burada nicel ve nitel veri toplama araçlarının birlikte çok fazla kullanılmadığı, bunun yerine ya sadece nicel ya da sadece nitel veri toplama araçlarının daha çok kullanıldığı dikkati çekmektedir.

Tablo 9 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Kullanılan Araştırma Modeline Göre Dağılımı

Araştırma modeli	Frekans	Yüzde
Tarama	31	81,6
Deneme	6	15,8
Karma	1	2,6
Toplam	38	100,0

Tablo 9’a göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinde en fazla kullanılan araştırma modeli %81.6 (31) ile tarama modelidir. Sonrasında %15.8 (6) ile deneme modeli ve en son olarak da %2.6 (1) ile karma modelidir.

Tablo 10 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Kullanılan Araştırma Tekniğine Göre Dağılımı

Kullanılan araştırma yöntemi	Frekans	Yüzde
Nitel	6	15,8
Nicel	23	60,5
Her ikisi	9	23,7
Toplam	38	100,0

Tablo 10’a göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinde en fazla kullanılan araştırma yöntemi %60.5 (23) ile nicel araştırma yöntemidir. Tezlerde en az kullanılan yöntem ise %15,8 (6) ile nitel araştırma yöntemidir. Tabloya göre her iki yöntemin de kullanıldığı tezlerin oranı ise %23,7’dir (6).

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ....

Tablo 11 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulama Yapılan Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

Uygulama örneklem grubu	Frekans	Yüzde
Öğretmen	4	10,5
Öğrenci	20	52,6
Veli, öğretmen	5	13,2
Öğrenci, öğretmen	4	10,5
Veli	2	5,3
Diğer	3	7,9
Toplam	38	100,0

Tablo 11’e göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinde; örnekleme oluşturan uygulama grubunun en fazlasını %52.6 ile 20 kişilik öğrenci grubu, en azını da %5.3 ile 2 kişilik veli grubu oluşturmaktadır.

Tablo 12 : Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Uygulama Yapılan Örneklem Grubunun Sayısına Göre Dağılımı

Uygulama örneklem sayısı	Frekans	Yüzde
1-100	18	47,4
101-200	2	5,3
201-300	7	18,4
301-400	1	2,6
401 ve üstü	7	18,4
Belirtilmemiş	3	7,9
Toplam	38	100,0

Tablo 12’ye göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinde uygulama yapılan örneklem sayısı en fazla %47,4 (18) ile 1-100 arası kişidir. En az ise %2,6 (1) ile 301-400 arası kişidir. Bu bulgu bize genel olarak çalışmaların az sayıdaki örneklem grupları ile gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 13: Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yapılan İllerine Göre Dağılımı

Uygulama yapılan il	Frekans	Yüzde
İstanbul	8	21,1
Ankara	12	31,6
Anadolu diğer iller	18	47,4
Toplam	38	100,0

Tablo 13’e göre Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan 38 lisansüstü eğitim tezinden %47.4’ü (18) Anadolu’nun farklı illerinde yapılmışken, İstanbul’da yapılmış olanlar %21.1’ünü (8) oluşturmaktadır. Anadolu’daki diğer iller toplamda çalışmanın %47.4’lük oranını oluştururken en az yüzdeliği olan İstanbul %21.1’ini oluşturmuştur. Burada, Anadolu’daki diğer iller tek bir grup olarak toplanabilmişken İstanbul ve Ankara illeri birden fazla frekansa sahip olduğu için ayrı ayrı verilmiştir. Bu da, Türkiye’nin büyük illerinde alandaki çalışmaya verilen önemin bir göstergesi sayılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1995’ten 2012 yılına kadar Türkiye’de üstün yetenekli öğrenciler üzerine gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu bir incelemesinin yapılmasını amaçlayan bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik geliştirilen öneriler şu şekilde özetlenebilir: Yapılan bu çalışmada:

- Üstün yetenekli öğrencilerle ilgili çalışılan konular 13 başlıkta toplanmıştır. Ancak hem konu olarak hem de sayı olarak bunların az olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilere konularla ilgili olarak daha fazla çalışmalar yaptırılabilir, ayrıca çalışılacak daha farklı konular da üretilebilir.
- Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili lisansüstü eğitim tezlerin sayısının az olduğu görülmüştür. Buna ilave olarak, doktora düzeyinde ayrıntılı çalışmaların daha az olması, alanda çalışma yapmayı gerektirebilecek önemli bir nedendir. Bu yüzden Türkiye’de üstün yeteneklilerle ilgili yüksek lisans ve doktora düzeyindeki çalışmaların artırılması alanı zenginleştirecektir.
- Tezleri hazırlayan bayan öğrencilerin sayısının erkeklerden fazla olduğu görülmüştür. Öğretim üyeleri ve danışmanlar tarafından erkekler de bu konuda yöreklendirilerek çalıştırılmaya teşvik edilebilir.
- Tezlerin yapıldığı enstitüler düzeyinde sosyal bilimlerin eğitim bilimlere enstitüsünden daha fazla olduğu ve anabilim dallarında da özel eğitim bölü-

TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ....

mündeki tezlerin sayısının azlığı dikkat çekmektedir. Bu noktada öğrenciler daha fazla yönlendirilerek alanda çalışmaları sağlanmalıdır.

- Tezlerde en çok kullanılan veri toplama araçları nicel yöntemlerden ölçek-test/bilgi formu ve ankettir. Bu bakımdan tezlerde nitel yöntemlerden gözlem, görüşme gibi diğer veri toplama tekniklerinin hatta her ikisinin de kullanıldığı üçgenleme tekniklerinin de artırılması gerekmektedir.

- Tezlerde kullanılan araştırma modelinin en fazla tarama modeli olduğu görülmüştür. Deneme ve karma modelli araştırmaların da yapılması sağlanmalıdır.

- Tezlerin yapıldığı uygulama grubunun öğrencilerde yoğunluk kazandığı görülmüştür. Daha çok boyutlu olarak örneğin öğretmen, öğrenci ve velinin perspektifinden yapılmış araştırmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu açıdan uygulama grubuna farklı konumlardaki bireylerin de katılarak zenginleştirilmesi alana önemli katkı sağlayacaktır.

- Tezlerin uygulama yapılan örneklem grubu sayısına göre dağılımı en yüksek olan 1-100 sayıya sahip örneklem çıkmıştır. Uygulama yapılan örneklem grubunun sayısı artırılabilir.

- Ankara ve İstanbul'da yapılan tezlerin sayılarının toplamının Anadolu'daki diğer illerinkinin toplamından daha fazla olduğu görülmüştür. Büyük şehirlerde yapılan araştırmaların sayısının çokluğu sevindirici olmakla beraber diğer illerde yapılanların sayısının artırılmasına da ihtiyaç vardır. Bunun sağlanabilmesi Anadolu'nun diğer illerinde üstün yetenekli öğrencilerle ilgili okulların açılmasına da bağlı olabilir. Bu bakımdan devlet, çeşitli kurum ya da kuruluş tarafından Anadolu'nun diğer illerinde de üstün yetenekli çocukların eğitiminin yapıldığı okulların açılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

ATAMAN, A. (2004). "Üstün Yetenekli/Zekâlı Çocuk ile Yaşamak". (Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., Şirin, M. R. Hazırlayan). *Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam matbaası, İstanbul, s.417-437.

CCEA, (2006). "A report for the Council of Curriculum Examinations and Assessment: Gifted and talented children in the classroom". 31.10.2012 tarihinde <http://www.ncca.ie/uploadedfiles/publications/gifted%20and%20talented%20children.pdf> adresinden alınmıştır, s.6-7.

ÇAĞLAR, D. (2004). "Okulda Başarısız Olan Üstün Zekâlı Çocuklar". (Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., Şirin, M. R. Hazırlayan) *Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam Matbaası, İstanbul, s.409-415.

DAVASLIGİL, Ü. (2004). "Yüksek Matematik Yeteneğinin Erken Kestirimi" (Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., Şirin, M. R. Hazırlayan). *Birinci Türkiye Üstün Ye-*

tenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam matbaası, İstanbul, s.263-284.

FREEMAN, J. (2000). "Out of school education provision for the gifted and talented around the world. A report for the DfES". 31.10.2012 tarihinde <http://www.joanfreeman.com/mainpages/freepapers.htm> adresinden alınmıştır.

GÜZEL, B. Y. (2004). "10. Sınıf Türk Öğrencilerin Aşırı Duyarlılıkları Hakkında Bir Karşılaştırma". (Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., Şirin, M. R. Hazırlayan) *Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam matbaası, İstanbul.

HEWARD, W. L. (2003). *Exceptional Children: An Introduction To Special Education*. Merrill Prentice Hall, New Jersey, USA.

KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayınevi, Ankara.

KULAKSIZOĞLU A., OTRAR M. (2004). "Fen ve Genel Lise 10. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyi Bakımından Karşılaştırılması". *Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*, İstanbul.

MC.ALPINE, D. (1996). *Who are the gifted and talented? Concepts and definitions*. In D. McAlpine & R. Moltzen (Eds.). Gifted and talented. New Zealand perspectives. Palmerston North: ERDC Press.

NSGT (National Society for the Gifted and Talented), (2012). "Giftedness Defined-What is Gifted & Talented?" 01.11.2012 tarihinde <http://www.nsgt.org/articles/index.asp> adresinden edinilmiştir.

ŞAHİN, M. (2004). "Üstün Yetenekli Ergenlerle Psikolojik Danışmanlık: Bir Çalışma Yöntemi Önerisi". (Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., Şirin, M. R. Hazırlayan) *Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam matbaası, İstanbul, s.417-425.

ŞİRİN, M. R. (2004). *Bence Biz: Üstün Yetenekli Çocuk Görüşleri*. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam Matbaası, İstanbul.

ÖĞRETME, M. (2004). "Farklılaştırılmış Fizik Derslerinin 9. Sınıf Öğrencileri Üzerine Etkisi". (Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., Şirin, M. R. Hazırlayan). *Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam matbaası, İstanbul, s.351-356.

ÖZSOY, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (2001). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları, 11. Baskı.

UZUN, M. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları, Erkam Matbaası, İstanbul.

YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.